ACTIVITATEA LIGII CULTURALE — SECȚIA BUCUREȘTI — ÎNTRE CELE DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE

de PETRE DAICHE

La 24 ianuarie 1891 ia ființă în București „Liga pentru unitatea culturală a românilor" care avea să exercite o înrîurire deosebită în cultivarea conștiinței unității naționale.

Scopul societății este clar exprimat în articolul 2 al statutelor: „a cultiva conștiința solidarității în întreg neamul românesc" [1]). Pentru atingerea acestui scop în art. 3 al statutelor se preconizau următoarele mijloace:

a) înființarea de săli de lectură și biblioteci,
b) tipărirea de cărți în edituri populare,
c) sprijinirea publicațiilor care ar lucra în scopul Ligii
d) conferințe și întruniri publice,
e) sărbătorirea datelor mari din viața trecută a naționalității române. [2])

Nu poate fi nici o îndoială că punctele redate mai sus sînt o dovadă certă a faptului că Liga a urmărit scopuri culturale — dar în același timp trebuie amintit că scopul inițial „a fost acela de a întrebuința minunata cultură solidară a românilor nu pentru scopuri de popularizare pînă la ultimul sat, a acestei culturi, și nici pentru a îndeplini acel rol al Academiei pe care de la o bucată de vreme și l-a însușit Astra din Ardeal... ci pentru scopuri curat politice. Da, sîntem o societate care a tins totdeauna la trezirea, păstrarea și dezvoltarea sentimentului național la românii care se găseau dincolo de marginile țării libere". [3])

Cu toate greutățile întîmpinate, printre care amintim lipsa de mijloace pentru o propagandă mai largă, Liga culturală, prin sacrificiile unora din membrii săi, a reprezentat o asociație activă, militantă, care a contribuit eficient la desăvîrșirea unității naționale.

Activitatea societății era îndrumată de un comitet central executiv iar fiecare secție avea în frunte un comitet ales. Conform statutelor numărul secțiilor era nelimitat se preciza, însă, că în fiecare comună nu

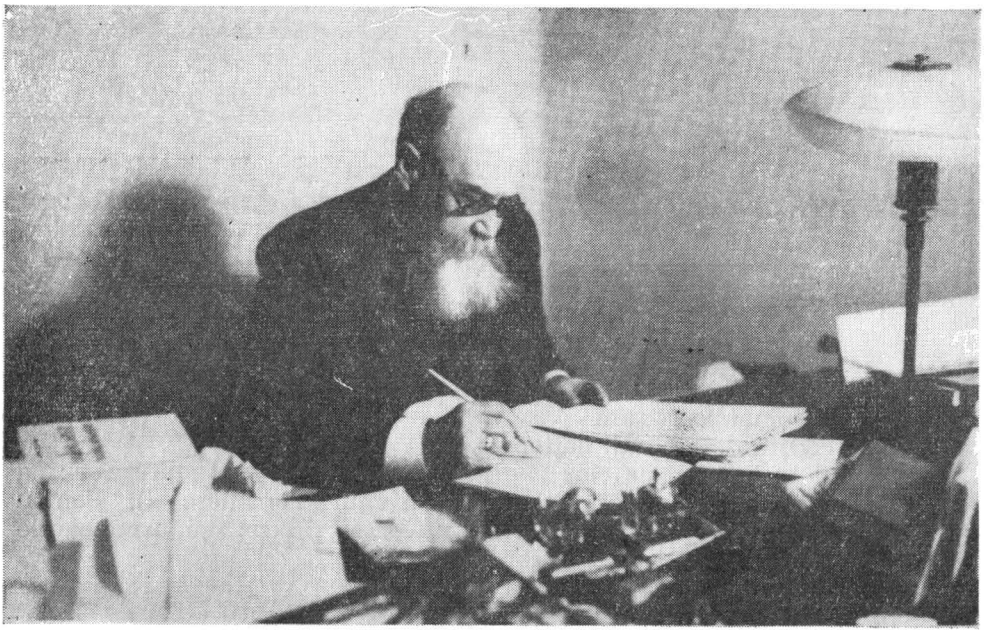
---

1) *Statutele și regulamentul ligii pentru unitatea culturală a Românilor*, Focșani, 1891, p. 2.

2) *Ibidem*, vezi și Barbu Theodorescu, *Date istorice din viața Ligii culturale*, în *Boabe de grîu*, an. I (1930) Nr. 8, octombrie p. 458; Vasile Netea, *Les antécédents et la lutte de la „Ligue culturelle" pour l'unité nationale.*, în *Revue Roumaine d'historie*, p. 554.

3) *Buletinul Ligii culturale*, an VIII (1939) nr. 13, din 1 iulie, p. 1.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Savantul Nicolae Iorga, președintele Ligii culturale, la biroul său de lucru.

poate exista decît o singură secțiune care se declara constituită în momentul în care se întrunea, în acest scop, cel puțin 15 membri (art. 4). [4])

În statut se prevedea, de asemenea, că ori cîte secțiuni s-ar constitui „ele formează între ele un singur corp, o singură societate" [5]) Cu toate acestea secțiile aveau o largă autonomie concretizată în putința de a acționa în spiritul programului Ligii pe baza unor inițiative proprii. Dovada creșterii activității societății este ilustrată și de numărul secțiunilor care a sporit continuu. Astfel, dacă în 1911 existau 51 secțiuni (din care 1 la Berlin și alta la Paris, 26 în capitale sau orașe de reședință a județelor, 11 în orașe nereședință, iar restul în diferite tîrgușoare sau comune rurale din județele Argeș, Bacău, Buzău, Constanța, Dolj și Prahova) în 1930 numărul lor depășea cifra de 100.

Dintre acestea cea mai puternică, atît ca număr de membri cît și ca activitate, era secțiunea București înființată la 24 ianuarie 1891 [6]). Fiind sediul Ligii pe întreaga țară, posedînd o secție puternică, orașul București s-a impus ca unul din cele mai active centre prin activitatea multilaterală, prin inițiativele valoroase întreprinse pe plan local.

În condițiile noi de după primul război mondial activitatea Ligii cunoaște noi orientări, ea adaptîndu-se cerințelor și realității impuse de

---

4) *Statutele Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor*, Buc., 1928, p. 5.

5) *Ibidem.*

6) *Ibidem.*

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

viață. Este adevărat că imediat după terminarea războiului, mai precis pînă la 31 mai 1919 cînd a avut loc primul congres postbelic la Rîmnicul Vîlcea, activitatea Ligii era mult redusă iar în cadrul multor secții stăruia o anumită dezorientare. De fapt, începînd cu vara anului 1916, în condițiile războiului, cînd o parte a membrilor Comitetului central nu mai erau în țară, alții au intrat în funcții administrative superioare sau au luat drumul pribegiei, activitatea a fost paralizată. În plus, în condițiile de atunci, devenise aproape imposibilă influențarea unei mase mai mari de public datorită risipirii unei lumi exasperate de cele mai mari lipsuri și de cele mai dureroase suferințe, ca și prin constrîngerile oficiale. [7])

Reluarea activității după primul război mondial a întîmpinat mari dificultăți datorită lipsei mijloacelor materiale, a dezorganizării unor secții, peste întreaga activitate războiul lăsînd o amprentă puternică.

„Am aflat aici — (în București n.n.) — se spune în raportul prezentat la congresul din 1919 — arhivele noastre furate, biblioteca noastră risipită, pe cînd averea, cu greu strînsă, a societății se găsește în mînă străină". [8])

Ridicîndu-se împotriva acelora care „vedeau" activitatea Ligii încheiată N. Iorga spunea la același congres: „Nu e deloc adevărat că Ligei i-ar rămîne să-și constate numai rezultatul fericit al unor strădanii în care s-a amestecat și truda ei pentru ca să se dizolve cîntînd pe tonul victoriosilor un ultim „Deșteaptă-te Române". [9])

În continuare în raport se arată că niciodată societății nu i s-a deschis un așa vast cîmp de activitate unde Liga acționînd pe aceeași bază, tinzînd spre aceleași metode și scopuri „are putința și deprinderea de a lucra, bineînțeles adăugîndu-și tocmai forțele necesare pentru aceasta". [10]) N. Iorga aprecia că *„nu putem crede că am ajuns* la capăt decît atunci cînd *cel din urmă țeran al nostru va fi la nivelul orcărui țeran din lume.* Și nici atunci nu ne putem odihni". [11])

Conducătorul Ligii între cele două războaie mondiale, acela care și-a pus amprenta personalității sale în inițiativele și activitatea ei, a fost marele învățat N. Iorga ales președinte al Comitetului Central executiv la 4 iunie 1919. [12])

Așa cum am spus secția din București s-a situat în fruntea secțiunilor Ligii, a reprezentat un adevărat centru de orientare, îndrumare și inițiativă, spre care erau îndreptate privirile celorlalte secțiuni din țară. După război, pînă la construirea palatului Ligii culturale din Bd. Schitu Măgureanu (azi Teatrul Municipal „Lucia Sturdza-Bulandra") secția București — ca și Comitetul central de altfel — își avea sediul în str. Banu Mărăcine nr., 1. [13]) Referindu-se la greutățile izvorîte din lipsa unui

---

[7]) Raportul lui N. Iorga la congresul din 31 mai 1919, în *Calendarul Ligei culturale pe 1920*, p. 21—22.

[8]) *Ibidem.*

[9]) *Ibidem*, p. 22.

[10]) *Ibidem.*

[11]) *Ibidem*, p. 26.

[12]) N. Iorga, *Memorii. Însemnări zilnice (maiu 1917, martie 1920). Războiul național. Lupta pentru o nouă viață politică)*, vol. I, Ed. „Națională", S. Ciornei, p. 211.

[13]) *Calendarul Ligii culturale pe anul 1927*, p. 95.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

local propriu, adecvat, la Congresul ţinut la Timişoara în 1925 se spune că Liga e „adăpostită ca un simplu nevoiaşi — în localul Institutului S.E.E. Liga nu poate dispune acolo decît de 2 camere. Toată activitatea ei e paralizată de acest lucru". [14])

Dar să vedem în ce a constat activitatea secţiunii Bucureşti, prin ce forme s-a manifestat ea şi ce răsunet a avut în rîndul populaţiei Capitalei. Urmărind dezvoltarea şi însuşirea de mase a culturii nu sub forma erudită a academiilor sau a sistemelor pedagogice sau filozofice, Liga avea în vedere „sensul intim, naţional şi popular, puterea morală ce se alcătuieşte în sufletul oricăruia din fiinţa acestei culturi, datoare a vorbi tuturora şi a se face înţeleasă de oricine". [15]) Militînd pentru promovarea culturii naţionale Liga se pronunţa, în acelaşi timp, pentru cunoaşterea şi însuşirea culturii altor naţiuni. „A crede într-o naţiune a ta, e a recunoaşte altele care nu sînt ale tale, a le recunoaşte în tot ce le formează : rasă, limbă, cultură, amintiri, a te feri de a le jigni în vreunul din aceste elemente, a te bucura chiar de existenţa şi dezvoltarea lor, fiindcă statul naţional nu-şi poate afla locul decît într-o lume organizată naţional şi caracterele unui neam nu ies la iveală decît într-un cadru naţional el însuşi". [16]) În continuare, în acelaşi articol semnat de N. Iorga, se spune că „un popor care atentează la vitalitatea altuia pentru a trăi, se dezonorează pe sine" [17])

Secţiunea din Bucureşti a fost prima care a înţeles că Liga nu e „o instituţie aristocratică cu o activitate limitată într-un cadru sentimental şi romantic ci o ajutătoare harnică şi iubitoare a neamului în toate silinţele lui de a se ridica la treapta de civilizaţie a popoarelor moderne ,afirmîndu-se totodată însuşirile care-l deosebesc de alte naţiuni". [18]) Rapoartele prezentate la congresele anuale ale Ligii vin şi ele să confirme activitatea prodigioasă a secţiei din Bucureşti. Iată cîteva din aprecierile cuprinse în rapoartele prezentate la congresele anuale ale Ligii culturale : „Între secţiile care au avut o activitate demnă de toată lauda trebuie să punem în primul rînd secţia Bucureşti care — mulţumită harnicului său secretar, neobositului comitet studenţesc care a ajutat cu atîta rîvnă şi dezinteresare la organizarea şi buna reuşită a frumoaselor aşezări ale secţiei, precum şi Comitetului de doamne, — a fost mai presus de orice laudă. În special Comitetul de studenţi, membri ai Ligii culturale, au organizat o altă serie de şezători prin mahalalele Bucureştilor, şezători care au fost foarte frecventate, el a înfiinţat 5 biblioteci populare, precum şi cîteva şcoli de adulţi (Congresul din Galaţi, 1923). [19]) „Începem darea de seamă a activităţii secţiunilor noastre, se spune în raportul ţinut la congresul din Tîrgul Mureş în 1927 — cu *secţia Bucureşti,* pentru preţiosul sprijin ce l-am avut totdeauna într-insa şi pentru activitatea sa demnă de laudă într-un mediu destul de neprielnic şi saturat pînă la exces de o propagandă culturală nu totdeauna destul de

---

14) *Congresul Ligii culturale din Timişoara*. 1925, p. 9.
15) *Neamul Românesc*, XX (1925), nr. 116, din 23 mai.
16) *Congresul din Galaţi al „Ligii culturale"*, 27—31 mai 1923, p. 3.
17) *Ibidem*.
18) *Neamul Românesc*, XX (1925), nr. 116 din 23 mai.
19) *Congresul din Galaţi al „Ligii culturale"*, Buc., 1923, p. 11.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Palatul Ligii culturale (azi Teatrul Municipal Lucia Sturdza-Bulandra)

înțeleasă [20])" Iar raportul susținut la Congresul din 1937 preciza : „Secția București — ca și în trecut, a dat un neprețuit concurs Comitetului nostru central, ca și în anii din urmă a continuat prin serbări să încurajeze portul și jocul românesc și anul acesta, a înființat o orchestră, care a dat concerte reușite chiar și în provincie și a colaborat la buna reușită a serbărilor și conferințelor săptămînale ale secției care au avut loc în fiecare săptămînă în sala Teatrului Ligii." [21])

[20]) *Congresul „Ligii culturale" ținut la Tîrgu Mureș în zilele de 21—22 și 23 mai 1927. Dare de seamă și rapoarte*, p. 15.

[21]) *Congresul „Ligii culturale" ținut la Iași*, 1937, p. 11.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Prin șezători artistice și culturale, conferințe, serbări, teatrul popular și alte manifestări, secția din București și-a făcut simțită prezența contribuția ei la răspîndirea culturii naționale, a jocului și portului popular fiind evidentă. În afara acestora secția a aplicat în practică programul enunțat la congresul de la Tîrgu Jiu din 1921 referitor la tipărirea de cărți ieftine și bine alese care să poată fi puse la îndemîna marelui public, cultivarea în continuare a marilor eroi. Secția din București a beneficiat de un comitet activ, întreprinzător, care și-a pus cu devotament activitatea în scopul realizării idealurilor Ligii [22]) a organizat în cadrul său comitete speciale în care erau atrași studenți, elevi, intelectuali ș.a. Astfel, în cea mai mare parte, problemele social-culturale ale secțiunii au fost preluate de un comitet format din doamne membre ale societății avînd ca președinte (în 1925, pe Isabela Sadoveanu și ca secretar pe Florica Georgescu [23]) iar în 1930 a fost aleasă ca președintă Stela Popescu-Daia. [24])

La adunarea comitetului de doamne din 2 aprilie 1930 discutîndu-se problema programului s-a arătat că și în viitor se va avea în vedere vechiul program după care s-a condus comitetul de la înființarea sa, [25]) concretizat în următoarele puncte așa cum rezultă din procesul verbal :

1) „Vom da concursul fie „Comitetului central" fie celui al secției București ori de cîte ori ni-l va cere ;

2) Corul întemeiat de D-ra Florica Georgescu ni-l însușim și vom căuta, ca de la toamnă să-l reorganizăm ;

3) De asemenea secțiunea de jocuri românești, organizată de D-ra Florica Georgescu, înțelegem să rămîe și pe viitor, tot în programul nostru de activitate ca pînă acum ;

4) Organizarea de șezători culturale și artistice ;

5) Organizarea de șezători etnografice și serbări cu plată pentru strîngerea de fonduri...

6) Sărbătorirea zilei de 24 Ianuarie și a altor zile fixate de C.C. ;

7) Înființarea unui „Muzău" de lucrări artistice românești ;

---

22) Comitetul Secțiunii ales la 28 noiembrie 1926 avea următoarea componență: Președinte St. Pop, vicepreședinte : Isabela Sadoveanu, Dumitru Z. Furnică ; secretar : Ilie Ardeleanu ; casier : N. E. Dumitrescu ; membri : Traian Stoenescu, Ion Grigorescu, membrii cooptați : Simion Mîndrescu, Pr. Petre Chiricuță, C. Chiricuță, Popa-Liseanu, I.I.C Măciuceanu *(Calendarul Ligei culturale pe anul 1927*, p. 95). În 1932 Comitetul secției avea următoarea alcătuire : Președinte : St. Pop, vicepreședinți : Dumitru Z. Furnica, Constantin V. Penea ; secretar : Ilie Ardeleanu, casier : Ion Drăgulinescu ; membri : G. D. Scraba, Isabela Sadoveanu, Petre Dulfu, cenzori : Traian G. Stoenescu, Gh. Seresea, Dr. Pavel G. Negrea ; cenzori supleanți: Paul Constantinescu, Gh. Niculescu-Picheru, Anghel Popescu *(Calendarul Ligii culturale pe 1932*, p. 91).

23) În afara celor amintite din Comitetul de doamne pe 1924—1925 mai făceau parte : Margareta Mociornița și Virginia G-ral Condeiescu vicepreședinți, Margareta col. Opran, Ioana Pop, Stela Popescu-Daia, Constanța Iuga Ianolescu, Virginia Arghir, Margareta Cuzin, S. Eladescu, M Lascalov-Moldoveanu, L. Russu-Sirianu Ales. Dr. Enăchescu, Eufrosina Popescu și A. Teodorescu. *(Congresul Ligii culturale din Timișoara*, 1925, p. 17)

24) *Registrul de procese verbale. Comitetul de doamne de pe lîngă secțiunea București a Ligii culturale.* Arhiva muzeului de istorie a Municipiului București, inv. 97323.

25) *Ibidem,* procesul verbal din 2 aprilie 1930.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Proces-verbal

Astăzi 2 aprilie 1930. —

Subsemnatele membre ale comitetului de doamne al Ligii Culturale, întrunindu-ne în localul Ligii, ajung hotărâte următoarele: în ședința trecută, deși ne-am fixat programul de activitate, propunându-ne după vechiul program după care ne-am condus dela înființarea comitetului de doamne.

1) Vom da concertul fie „Comitetului central", fie celui al „Școlei București" or de câte ori ni-l va cere.

2) „Corul" inițiat de Dna Florica Georgescu, ni-l însușim și îl vom cânta ca dela început dă-l reorganizăm, după acest an de încetare a funcționării lui.

3) De asemenea, „Școlița de jocuri românești" organizată de Dna Florica Georgescu, o întregim și pe viitor, tot în programul nostru de activitate, ca și până acum;

4) Organizarea de șezători culturale și artistice,

5) " " " etnografice și serbări cu plată, pentru ridicare de fonduri, în folosul Palatului Ligii,

6) Sărbătorirea Zilei de 24 ianuarie și a altor zile fixate de Comitetul Central,

7) Organizarea unui „Muzeu" de lucrări artistice românești;

8) " " „Bazar" pentru desfacerea lucrărilor românești;

9) Federarea cu pe cele alte societăți feminine, pentru unitatea și progresul activității noastre și conform dorinței exprimate de Dna A. Iarca, președinta Comitetului Central, de a se federaliza toate societățile cu țesp cultural.

Pentru moment am federalizat cu „Asociația pentru emancipare civilă și politică a femeii" și cu „Asociația femeilor române din Ardeal".

10) Vom continua și pe viitor, a sprijini acțiunea pentru ridicarea Palatului Ligii.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Procesul verbal al Comitetului de doamne de pe lîngă Liga Culturală
din 2 aprilie 1930.
www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

8) Organizarea unui „Bazar" pentru desfacerea produselor românești ;

9) Federalizarea cu alte societăți...

10) Comitetul are libertate să mai completeze acest program conform cu nevoile ulterioare ale Ligii și prevederii statutelor". [26])

Această formă de organizare și-a arătat curînd roadele. Astfel, comitetul de doamne a organizat conferințe, șezători, serbări și alte manifestări culturale. Programul acestora, bine ales, se caracteriza prin afirmarea ideii și sentimentelor patriotice care-și găseau expresie în cîntece și jocuri specifice românești, în acțiuni menite a evidenția trecutul de luptă al poporului, tradițiile sale. Conferințele, seratele și șezătorile inițiate și patronate de comitetul de doamne au cucerit simpatia și încrederea opiniei publice bucureștene care le frecventa în număr foarte mare. Astfel, la șezătoarea artistică-culturală, care a avut loc sîmbătă 4 aprilie 1925 în sălile Cercului Militar, a participat un public numeros care a ascultat o conferință a lui N. Iorga, precum și programul ce a urmat susținut de Societatea „Hora" [27]) și artiști de la opera română. [28]) Fondurile strînse cu ocazia acestor serbări erau în marea lor majoritate destinate construirii palatului Ligii. Tot din fondurile rezultate de la aceste serbări, chete și liste de subscripție, inițiate de același comitet de doamne, a luat ființă un cămin și o cantină pentru studenții Universității N. Iorga din Vălenii de Munte. [29]) Același Comitet de doamne a contribuit la propagarea culturii în păturile largi utilizînd în acest scop casele de citire, o astfel de casă funcționînd încă din 1925.

După 1929 — mai ales după inaugurarea palatului Ligii culturale, activitatea comitetului de doamne s-a restrîns. Aceasta rezultă și din procesele verbale ale comitetului din anul 1930 de unde reiese că alegerea unui nou comitet a întîmpinat greutăți datorită faptului că nu se putea întruni majoritatea statutară. O confirmare a celor de mai sus o atestă și faptul că de la 20 mai 1930 pînă la 19 noiembrie 1930 nu s-a mai ținut nici o ședință. [30]) Greutățile întîmpinate au determinat comitetul ca în ședința din 19 noiembrie 1930 să hotărască, provizoriu, dizolvarea. „Întrunindu-ne în localul Ligii culturale — se spune în procesul verbal — după discuții serioase, ne-am convins că-n condițiunile de astăzi este greu să mai lucrăm cu același succes de mai înainte. Așa fiind, hotărîm în principiu să ne prezentăm demisia. Vom încerca însă, înainte, să dăm concursul nostru, comitetului secției la o serbare pentru strîngerea de fonduri, ținînd seama că încasările cotizațiilor merg greu și lipsa de fonduri pentru propagandă este foarte grea". [31]) Hotărîrea definitivă asupra demisiei comitetului a fost luată în 18 decembrie 1930

---

26) *Ibidem*

27) *Neamul românesc* XX, (1925) nr. 71 din 27 martie.

28) Societatea muzicală „Hora" a luat ființă în 1903. *(Neamul românesc*, an XIII, (1928), nr. 21 din 28 ianuarie.

29) *Neamul românesc* XX (1927) nr. 71, din 27 martie.

30) *Registrul de procese verbale al Comitetului de doamne de pe lîngă secțiunea București a Ligii culturale*. Arh. M.I.B. nr. 97323.

31) *Ibidem*, proces verbal din 19 noiembrie 1930.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

„întrucît socotim că ne-am îndeplinit rostul pentru care ne-am constituit după ce am ajutat la ridicarea Palatului Ligii". [32])

Una din preocupările de seamă ale secției din București pe linia respectării unor vechi tradiții, a fost răspîndirea culturii cu ajutorul studenților. [33])

În cadrul secției din București a Ligii culturale s-a constituit un Comitet de acțiune studențesc. [34]) Acest Comitet a desfășurat începînd cu anul 1921 o intensă activitate de propășire culturală în cartierele orașului. Astfel, încă în 1921, în 11 școli primare pe care ministerul le-a pus la dispoziție, s-au organizat școli de adulți în care se predau cursuri serale pentru cei care nu știau carte, iar pentru cei care doreau să-și completeze cultura elementară, s-au organizat școli complimentare unde se predau cunoștințe de contabilitate, fizică, chimie, limbă și literatură română etc. [35]) În alte 3 școli, săptămînal, se organizau șezători de cusătură. De asemenea, în fiecare duminică după amiază, aveau loc șezători literare și artistice cu un variat program compus din recitări, cuvîntări, muzică a căror menire era de a îndruma „mințile și sufletele tuturor spre înțelegerea comorilor de simțire realizate în literatura și arta românească." Aceste manifestări erau frecventate de „un public foarte numeros, sălile sînt neîncăpătoare ca să-i cuprindă pe toți (uneori depășind 2500 de persoane mature) — aleargă aici cu tot dragul și încrederea și sprijină cu cuvîntul și cu fapta acțiunea studenților". [36])

La adunarea trimestrială a grupurilor de acțiune socială de pe lîngă Liga culturală ținută în 5 aprilie 1922, s-a arătat că există 10 grupuri studențești care desfășurau o multilaterală activitate. Cu acel prilej s-a scos în evidență faptul că locuitorii cartierelor urmăresc mișcarea studențească cu dragoste și interes. Astfel de grupări funcționau în cartierul Grant, la căminul cultural din Cărămidarii de Jos unde se afla o bibliotecă și o școală de adulți, în cartierul Zablovski, la școala Iancului, în comuna Militari, în cartierul Ghencea, la școala Creangă din Dealul Spirii, școala Maidanul Dulapului, școala Elefterescu. Din rapoartele prezentate de conducătorii grupărilor la adunarea trimestrială amintită se desprind atît rezultatele pozitive cît și unele defecțiuni. „Locuitorii cartierului Grant — se spune în raport — urmăresc mișcarea studenților cu dragoste și interes" : în cartierul Zablovski activitatea e „tenace" ; la școala Iancului publicul participă în număr din ce în ce mai mare la șezătorile literare, conferințele de popularizare sînt ascultate cu mult interes iar audițiile muzicale împlinesc ceea ce a dorit gîndul generos al inițiatorilor mișcării ; iar în cartierul Ghencea „numeroasele șezători cu muzică aleasă și diferite reprezentații de teatru reușesc să supună fericitei influențe un număr de oameni din ce în ce mai numeros". [37])

---

[32]) *Ibidem*, proces verbal din 18 decembrie 1930.

[33]) *Neamul românesc*, an XVII, (1922) nr. 272 din 1 dec. 1922.

[34]) *Ibidem*, an XVI (1921) nr. 74 din 2 aprilie.

[35]) *Ibidem*.

[36]) *Ibidem*.

[37]) *Ibidem*, an XVII, (1922), nr. 86 din 20 aprilie

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Pentru a ne da seama de interesul, stăruința și direcțiile înspre care își îndrepta activitatea grupările de studenți, reproducem fragmente dintr-un apel al Comitetului Ghencea, grupul 12, ce-și avea sediul în școala primară de băieți 29 din str. 13 Septembrie : „Studenții vă cheamă cu dragoste alături de ei, lucrători și lucrătoare, funcționarii și funcționarele, elevii și elevele și gospodinele cartierului „Ghencea" toți sînt chemați să ne bucurăm împreună... Cei ce nu cunosc slovele, vor învăța a citi, cei ce au cîteva clase primare, își vor putea desăvîrși știința de carte, pentru a-și lua certificatele. De asemenea se va preda limba franceză și germană... Toți cîți urmează lecțiile, împreună cu prietenii noștri din cartier ne vom întîlni *Duminică* după masă, la șezătoarea artistică-culturală, pentru a ne înduioșa de muzica frumoasă, de o vorbă bună, de poezii mișcătoare. Cu frăție vă chemăm, cu frăție să veniți pentru a lega sufletul nostru cu al vostru. Cu drag vă așteptăm, cu drag să răspundeți la chemarea noastră". [38])

Pentru ca munca să crească în eficiență s-a preconizat lărgirea sferei de activitate printr-o mai bună organizare a forțelor studențești armonizate și cu forțele intelectualilor din cartierele Capitalei. [39])

O importantă activitate a desfășurat secțiunea București pentru înființarea și îndrumarea Teatrului Popular. Înființarea unui teatru popular s-a impus imediat după primul război mondial ; la 22 ianuarie 1920 N. Iorga nota în memoriile sale : „La Ligă se pune la cale crearea teatrului popular". [40]) Înființat sub auspiciile Ligii culturale Teatrul Popular a început să dea reprezentații în vara anului 1920, în Transilvania cu piese patriotice. [41]) La început direcția Teatrului a aparținut lui I. Armășescu și Luciei Armășescu-Calomeri. Lipsa unui local propriu ca și a mijloacelor materiale au făcut ca activitatea teatrului să fie restrînsă la început și punctată de inerente greutăți. În afara acestora nici scopul și menirea teatrului nu erau bine conturate și precizate.

În primii doi ani Teatrul popular a reprezentat 12 piese originale românești. Din 1923 conducerea teatrului este încredințată prof. universitar Eugen Melic. Printre interpreții din acei ani 1921—1923, amintim pe T. Acemolu, M. Vauvrina, N. Constantinescu, L. Mărășescu, Felicia Frunză etc. După această experiență de 2 ani în care teatrul nu-și conturase precis scopul și intențiile prin intervenția conducerii Ligii — în special a președintelui N. Iorga — teatrul își desfășoară o activitate conformă cu cerințele și dorințele inițiatorilor, anume de a veni în ajutorul culturii românești și cu deosebire în ajutorul instruirii și educării maselor.

Astfel, crezul teatrului, acela de a nu „măguli nici o pornire rea" de a nu „servi nici un interes și de a nu exploata nici o sărăcie", [42]) a

---

38) *Apelul* — manifest în Arh. Muzeului de istorie a Municipiului București, inv. 97427.

39) *Neamul Românesc*, an XVII (1922) nr. 86 din 20 aprilie.

40) N Iorga, *Memorii. Însemnări zilnice*, vol. I, ed. Națională S. Ciornei, p. 326.

41) *Neamul Românesc*, an XVI (1921) din 10 noiembrie.

42) N. Iorga, *Cum se dobîndește o ctitorie culturală. Teatrul pentru popor. Recapitulări și nădejdi. Cuvîntarea d-lui...* la inaugurarea teatrului Ligii culturale.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

putut fi atins prin „spectacolul curat și moral“ [43]). Dar Teatrul și-a îndeplinit cu succes menirea odată cu înființarea Teatrului Ligii care a putut beneficia de sala din B-dul Schitu Măgureanu. [44]) Localul Ligii, pentru care s-au făcut eforturi deosebite și care se numără printre realizările de seamă ale societății, a fost inaugurat la 7 noiembrie 1929 „cu un fast impresionant și în mijlocul unei înălțări sufletești care de multă vreme n-a mai stăruit într-o adunare“. [45]) În cuvîntarea rostită de N. Iorga la congresul din 1939 se arată că „în ce privește teatrul, am făcut jertfele cele mai mari pentru a prezenta publicului altceva decît piesele la modă culese dintr-un repertoriu francez contemporan, care desigur nu este la nivelul marelui Teatru Liric al Franței precum și acomodării în românește a aceluiași tip teatral, care pe lîngă o distracție ușoară introduce și elementele ce atacă însăși sănătatea morală a poporului nostru, elemente care au îndrăznit în timpul din urmă să cucerească și să rețină supt stăpînirea lor pînă și Teatrul Național a cărui menire este fără îndoială alta“. [46])

Pentru a avea o imagine asupra activității Teatrului Popular, în primii ani, dăm cîteva exemple din piesele cuprinse în repertoriu : „Doi oameni“, „În țara trîntorilor“, „Împărăția trandafirilor“, „Niță, Nuța și Lăbuș“, „Ciufulici“, „Încornoratul“, „Comedianul“, „Cămilele trec prin urechile acului“, „Meșterul Papuc“, „Bujorel în împărăția păsărilor“, „Școala Femeii“, „Crimă și pedeapsă“ etc.

În 1938, în urma demisiei lui V. Brezianu, direcția teatrului este încredințată lui Ion Manolescu.

Un indiciu asupra rolului jucat de teatrul Ligii a contribuției sale în răspîndirea culturii, îl reprezintă frecventarea teatrului de la 10 iulie 1935 la 31 mai 1937 :

540 spectacole cu 92.031 spectatori din care :
28.326 cu plată,
19.232 cu reducere,
circa 44.473 gratuit (lucrători, studenți, elevi). [47])

În afară de acestea s-au mai dat 273 de „permanente“ pentru ofițeri cu 50 la sută reducere și 19 spectacole pentru elevi. Sala a mai fost folosită pentru șaizeci de ședători și conferințe ale secției București. De

---

43) *Congresul „Ligii Culturale“ ținut la Tirgu Mureș în zilele de 21—22 și 23 mai 1927. Dare de seamă și rapoarte*, p. 9.

44) Locul unde s-a construit Palatul Ligii din Schitu Măgureanu colț cu calea Plevnei a fost donat de primărie încă înaintea primului război mondial. Piatra de temelie a Palatului a fost așezată luni 8 noiembrie 1926, planurile clădirii fiind întocmite de arh. Ion D. Traianescu, ing. Const. Cihadariu secondat de Ștefan Mirea și Stoenescu *(Calendarul Ligii culturale pe anul 1930*, p. 91).

45) *Calendarul Ligii culturale pe 1930*, p. 91.

46) *Buletinul Ligii culturale* an. VII (1939) nr. 13 din iulie, p. 6—7.

47) *Congresul Ligii culturale ținut la Iași în zilele de 27, 28 și 29 iunie 1937. Dări de seamă și rapoarte*, p. 3

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

asemenea a fost cedată gratuit sala pentru : 52 spectacole pentru copii de la Casa Școalelor, 49 șezători diferite, 7 spectacole de teatru și 7 congrese. [48])

O altă activitate a Ligii culturale, pe linia răspîndirii culturii în mase, a cultivării tradițiilor și a figurilor mari ale neamului a fost aceea a conferințelor susținute cu ocazia diferitelor evenimente, sau organizate pe cicluri pe baza unor tematici unitare. Un astfel de ciclu a fost cel organizat pe tema răspîndirii cunoștințelor destinate să contribuie la întreținerea educației naționale. [49]) De asemenea periodic erau inițiate „săptămîni ale propagandei Ligii culturale" în care erau expuse conferințe și se organizau șezători cultural-artistice.

Conform unei tradiții mai vechi și în perioada dintre cele două războaie mondiale secția din București a căutat să evidențieze faptele mari ale neamului, și a comemorat personalitățile de seamă ale istoriei poporului român. [50])

Astfel, în fiecare an, la 24 Ianuarie se sărbătorea Unirea Principatelor. Începînd de regulă cu cîte o evocare, programul continua cu recitări încheindu-se cu cîntece și jocuri naționale. După serbare imensul public care a participat la sărbătorirea lui 24 Ianuarie 1926 „a încins o horă de unire care înfrățindu-i pe toți a făcut ca ziua de azi să fie adînc simțită și impresionantă prin măreția trecutului și a prezentului care se concretizează în această mare zi" [51])

De asemenea în fiecare toamnă, în noiembrie, se sărbătorea marele voevod Mihai Viteazul — patronul Ligii. Referindu-se la aceste comemorări N. Iorga spunea : „Cred că, în afară de datoria neîntreruptă, aș zice, eternă — a Ligii de a comemora pe oamenii mari, e bine ca alături de glasul oficial să-i salute și glasul mai liber al unei societăți al cărui cuvînt este desinteresat și neîntunecat de nici un fel de considerații". [52])

O altă preocupare constantă a secției din București a fost sprijinirea tipăririi și difuzării „cărții bune" și ieftine care să poată fi pusă la îndemîna marelui public. Astfel Liga a purtat o adevărată campanie contra „literaturii nesănătoase și pornografice, cu care așa-zișii literați, esteți otrăvesc publicul românesc". Liga a considerat că e necesar „să intervină în mod practic prin înființarea de *librării* care să răspîndească cartea cea bună și să nu vîndă de cît literatură sănătoasă". [53])

De asemenea Liga a luat poziție împotriva „valului de pornografie" întreținut de cele „vreo 16 reviste hebdomadere (din București n.n.) care învîrtesc cu tot mai multă lipsă de jenă salata proastă a obscenității... Titluri picante, desenuri sugestive, strofe ori schițe pipărate „au trence" vorbesc abundent spiritului public. [54])

---

48) *Ibidem*, p. 23.
49) *Neamul Românesc*, XIX (1924) nr. 30 din 10 febr.
50) *Calenadrul Ligii culturale*, 1924, p. 27.
51) *Neamul Românesc*, 29 ianuarie 1926.
52) *Calendarul Ligii culturale*, 1924, p. 27.
53) *Congresul Ligii culturale ținut la Iași în zilele de 27, 28 și 29 iunie 1937. Dări de seamă și rapoarte*, p. 3.
54) *Neamul Românesc*, 30 august 1922.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Începînd cu 1922 Liga culturală a inițiat tipărirea și difuzarea așazisei „cărți Bune" primul volum fiind poeziile lui Eminescu, ediție îngrijită de N. Iorga.

Se cuvine, de asemenea, să amintim sprijinul acordat de secția București Universității Populare a cărei activitate a constat din :

1) Conferințe pentru muncitorii din industrie și comerț (în fabrici, ateliere, școli primare, în cartierele mărginașe și la sediul Societății Generale a funcționarilor comerciali) ; 2) conferințe pentru soldații din cazărmile capitalei ; 3) conferințe pentru elevii școlilor speciale din ultimele clase (școli normale, școli de meserii, seminarii) ; 4 cursuri de perfecționare pentru muncitori în sala de mese a Atelierelor-Nord C.F.R., iar pentru celelalte categorii sociale în școala Clementa (l. română, franceză și engleză, contabilitate, matematică etc. [55]) Atît conferințele cît și cursurile erau gratuite.

Pentru a face cunoscut maselor largi chipurile unor voevozi, personalități științifice și culturale au fost tipărite cărți poștale ilustrate : Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, Gheorghe Lazăr, Dimitrie Cantemir, Mihail Kogălniceanu, Grigore Alexandrescu, Mihail Eminescu, Al. Vlahuță, Vasile Alecsandri, Avram Iancu, Barbu St. Delavrancea. N. Bălcescu etc. [56])

În prezentul articol nu am elucidat decît aspectele importante ale Ligii culturale — secția București — contribuția acesteia la răspîndirea culturii naționale.

Prin șezători artistice și culturale, conferințe, serbări, teatru popular și alte manifestări, secția din București și-a făcut simțită prezența, contribuția ei la răspîndirea culturii naționale, a jocului și portului popular fiind evidentă. Este adevărat că activitatea secției București a fost inegală, mai pronunțată fiind în primul deceniu după război. Lipsa mijloacelor materiale, slaba colaborare cu alte instituții similare a determinat numeroase greutăți, rezultatele activității fiind în anumite cazuri inferioare intențiilor și strădaniilor depuse. Cu toate acestea secția din București s-a manifestat activ, a militat perseverent pentru culturalizarea maselor, pentru puritatea și creșterea prestigiului culturii naționale, pentru apărarea integrității teritoriului național.

Résumé

La „Ligue pour l'unité culturelle de tous les roumains fondée à Bucarest le 24 janvier 1891, a continué son activité aussi dans les nouvelles conditions d'après la première guerre mondiale.

L'auteur de l'étude réussit à mettre en évidence le rôle de la section de Bucarest, sont activité, le fait qu'elle représentait un vrai centre d'orientation et d'initiative sur elle étant fixs les regards des autres sections du pays.

Dans l'étude on montre aussi les formes et les moyens utilisés par la Ligue culturelle de Bucarest, l'intérêt que son activité a suscité dans les masses et sa contribution efficiente à la propagation de la culture nationale.

On souligne aussi le rôle et la contribution de la section de Bucarest de la Ligue culturelle à l'organisation et au fonctionnement du théatre populaire, de l'Université populaire de Vălenii de Munte, ainsi que l'appui accordé aux autres organisations et institutions culturelles.

---

[55]) *Neamul Românesc* XVIII (1923) nr. 223 ,din 4 oct.

[56]) *Congresul Ligii culturale din Timișoara.* 1925, copertă exterioară, verso.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro